

Materiał ćwiczeniowy zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia diagnozy.

Materiał ćwiczeniowy chroniony jest prawem autorskim. Materiału nie należy powielać ani udostępniać w żadnej formie (w tym umieszczać na stronach internetowych szkoły) poza wykorzystaniem jako ćwiczeniowego/diagnostycznego w szkole.

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MATERIAŁ ĆWICZENIOWY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

STYCZEŃ 2013

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz zawiera 20 stron (zadania 1. – 26.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.

Czas pracy:

180 minut

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

CZĘŚĆ I (20 punktów)

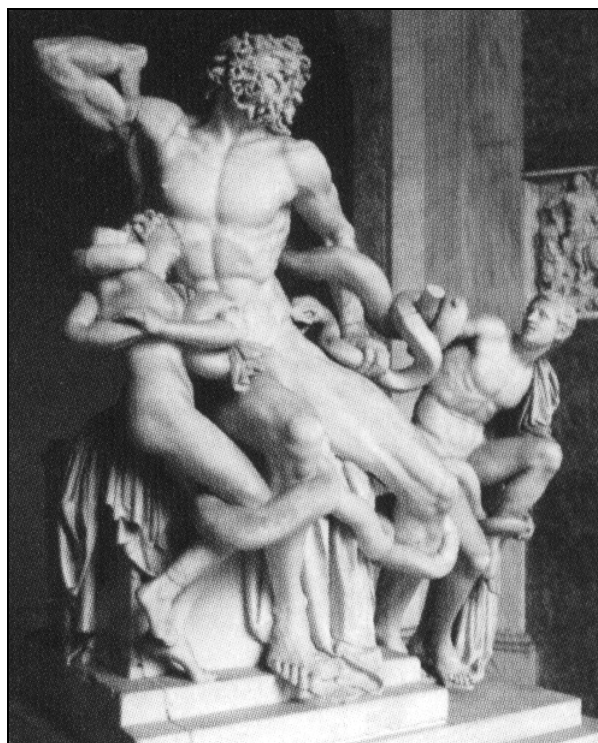
Zadanie 1. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę dotyczącą pojęć wywodzących się ze starożytności.

Rodowód pojęcia	Pojęcie	Wyjaśnienie
1.	2.	3. Wygrana osiągnięta nadmiernym kosztem, przy dużych stratach.
4.	5. wrócić na tarczy	6.

Zadanie 2. (1 pkt)

Podaj nazwę okresu w sztuce greckiej, który reprezentuje poniższa rzeźba. Odpowiedź uzasadnij.

[w:] Encyklopedia PWN. Historia. Starożytność, Warszawa 2002, s. 134.

Nazwa okresu: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

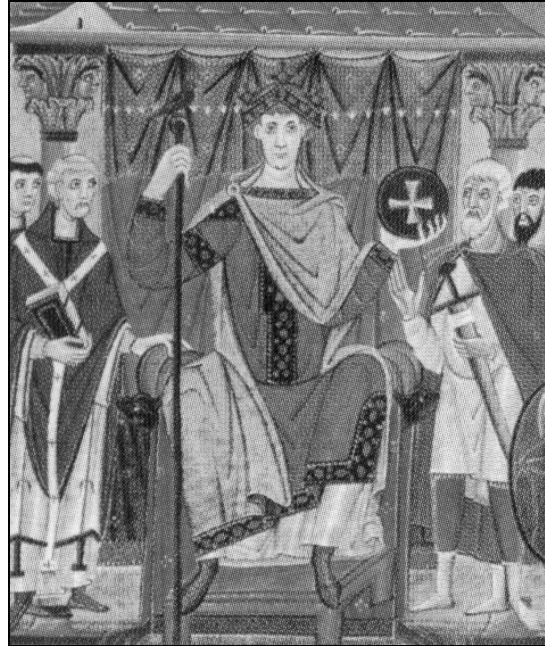
Zadanie 3. (1 pkt)

Podaj nazwę idei, do której nawiązują poniższe miniatury.

1.

2.

[w:] *Wielka historia Polski*, t. II, Kraków 1999, s.92.

Napisy nad postaciami na pierwszej miniaturze: *Scлавinia, Germania, Galia, Roma*.

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

Na podstawie fragmentu *Rocznika kapituły krakowskiej* podaj księcia, przeciwko któremu wzniecony został niżej opisany bunt.

Roku wcielenia Pana naszego Jezusa Chrystusa [...] mieszczanie krakowscy, rozpaleni szałem germańskiej zajadłości, przyjaciele przestępstwa, a także jawni i skryci wrogowie pokoju, poniechawszy bojaźni Bożej, sprzeciwili się [...] księciu Krakowa i Sandomierza, oraz władcy całego Królestwa Polskiego, tak jak Judasz dając Jezusowi pocałunek, w miejsce przysięgi okazali przebiegłą chytrą i sprowadzili księcia opolskiego Bolesława. Ten [...] zadawszy mieszczanom liczne szkody, uwięziwszy wójta Alberta, który dał początek całej tej nieprawości, ustąpił z miasta i powrócił do siebie.

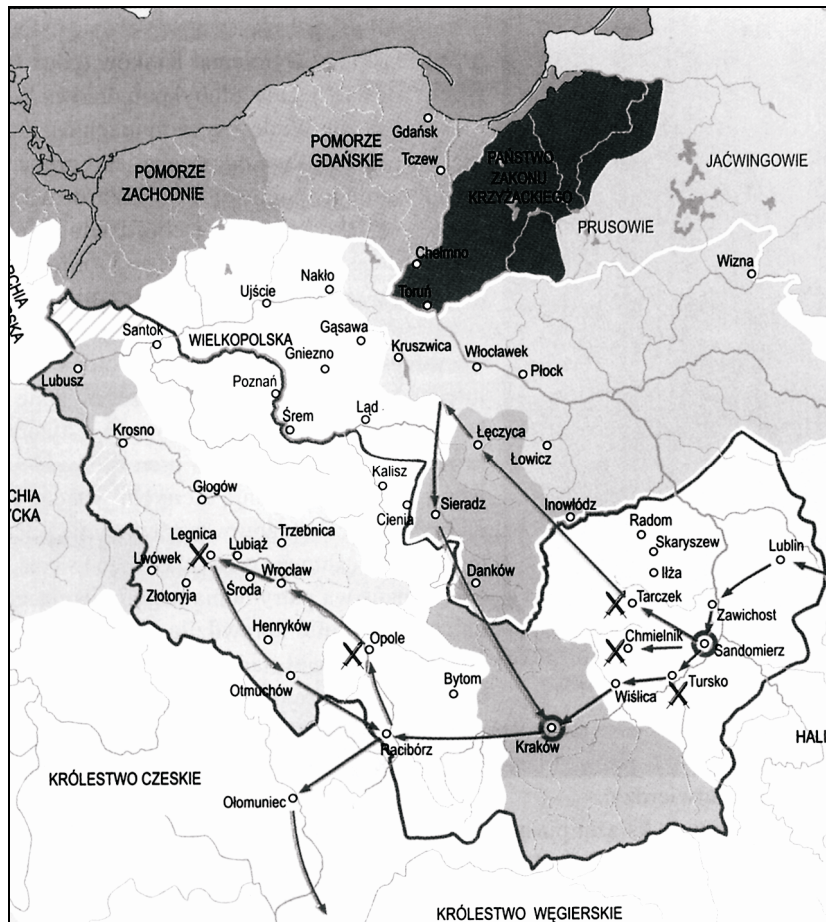
[w:] *Wielka historia Polski*, Kraków 1999, s. 293.

.....

Zadanie 5. (1 pkt)

Na podstawie treści mapy zaproponuj dla niej tytuł.

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu, czasu i przestrzeni.

Na podstawie: *Wielka historia Polski*, t. II, Kraków 1999, s. 217

Tytuł mapy:.....

Zadanie 6. (1 pkt)

Przeczytaj tekst źródłowy, a następnie podaj nazwę przywileju, na podstawie którego wydany został poniższy wyrok.

My Andrzej z Wróblewa, podsędek ziemi łeczyckiej, sędzia książęcy [...] podajemy [...], że podczas rozpatrywania sprawy między [...] panem Albertem arcybiskupem i prymasem z jednej a Janem Jaszkiem sołtysiem z Chełma [...] w sprawie sołectwa tamże w Chełmie, wsi stołu arcybiskupiego i jego własności, wymieniony Jan sołtys przedstawił wobec nas przywilej pana Jarosława, niegdyś arcybiskupa gnieźnieńskiego, dla obrony, [...], przez który, jak zapewniał [...] przysługiwało prawo [do sołectwa]. [...]. My przeto [...] wyrokujeśmy [...], że wymieniony Jan [...] nie otrzymują żadnego prawa w rzeczonym sołectwie chełmskim [...] a rzeczony sołectwo wymienionemu panu arcybiskupowi i jego spadkobiercom i stołowi temu arcybiskupiemu niniejszym na wieczne czasy przysądzamy.

[w:] *Wiek V-XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s. 187-188.

.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Uzupełnij zdania, dotyczące sejmku Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej.

Pierwszy dwuizbowy sejm zebrał się za panowania 1. _____.

W skład senatu wchodził najwyższy dostojny świeccy i duchowni, natomiast posłów do izby niższej wybierano podczas 2. _____. Delegaci ci musieli złożyć przysięgę na 3. _____. Do zatwierdzenia ustawy zwanej 4. _____ początkowo nie wymagano jednomyślności.

Zadanie 8. (1 pkt)

Na podstawie danych sformułuj wniosek, dotyczący położenia dużych miast w Europie wschodniej i zachodniej na początku i na końcu XVIII wieku.

Rozkład miast europejskich mających powyżej 50 tys. mieszkańców

Kraj	Liczba miast powyżej 50 tys.		Miasta, które w XVIII wieku przekroczyły barierę 50 tys.
	1700	1800	
Wielka Brytania z Irlandią	2	10	Manchester, Liverpool, Birmingham, Bristol, Edynburg, Glasgow, Cork, Leeds
Hiszpania	3	7	Kadyks, Barcelona, Walencja, Saragossa
Francja	5	8	Bordeaux, Nantes, Tuluza
Niemcy i Śląsk	2	5	Drezno, Wrocław, Królewiec
Włochy	9	11	Turyń, Livorno
Monarchia habsburska	1	3	Praga, Budapeszt
Rosja	1	2	Petersburg
Skandynawia	1	2	Sztokholm
Polska	1	1	Odpadł Gdańsk, weszła Warszawa
Niderlandy	4	4	Odpadła Antwerpia, wszedł Rotterdam

Na podstawie: E. Roztworowski, *Historia powszechna. Wiek XVIII*, Warszawa 2002, s. 24.

.....

.....

.....

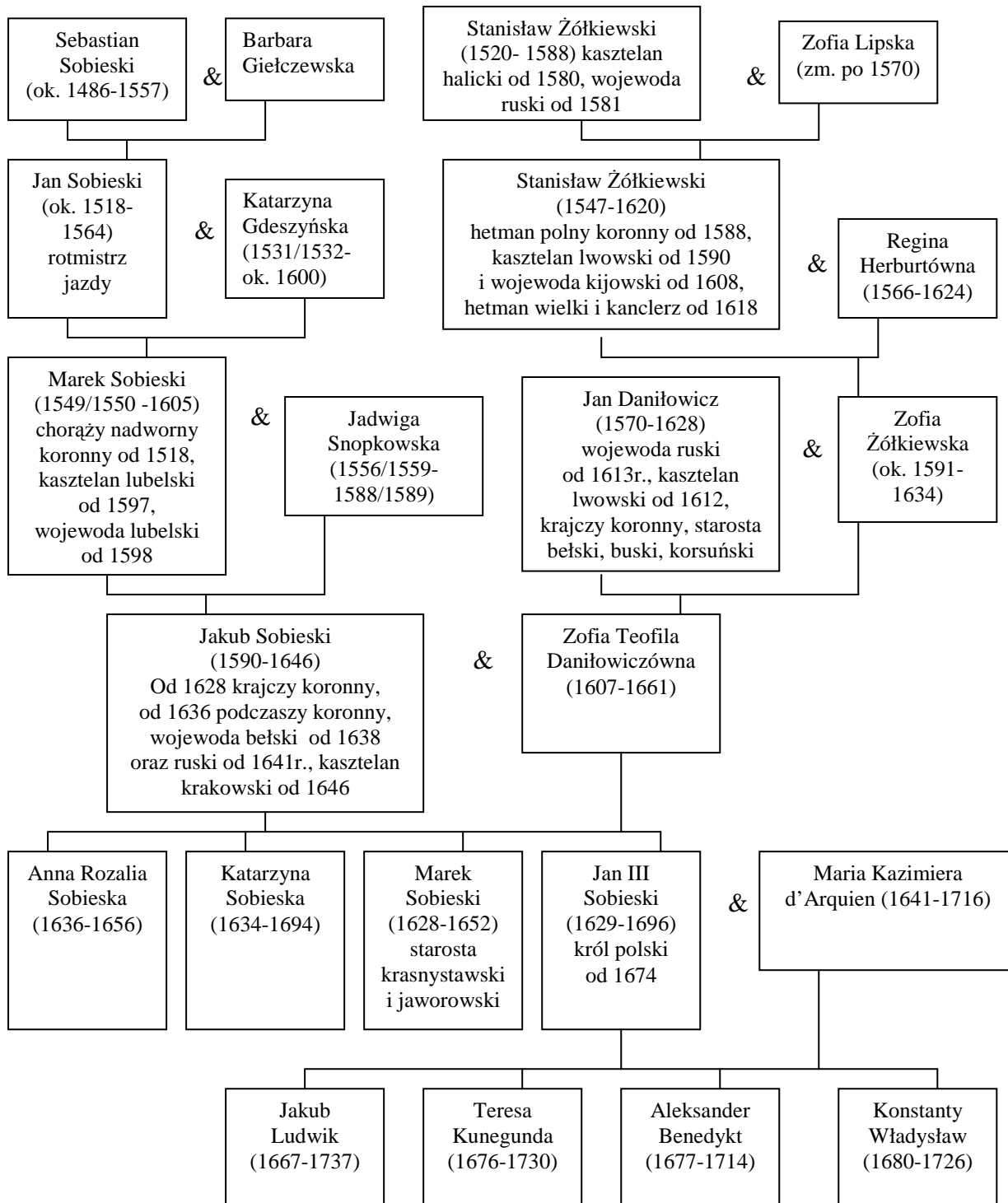
.....

.....

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Na podstawie tablicy genealogicznej i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania umieszczone w tabeli są prawdziwe. Wpisz obok tych zdań słowo *prawda*.

& - małżeństwo

W nawiasach podano lata życia.

Na podstawie: *Historia. Encyklopedia szkolna PWN*, Warszawa 2003, s. 685; L. Podhorodecki, *Sobiescy herbu Janina*, Warszawa 1981, s. 310-312; L. Podhorodecki, *Stanisław Żółkiewski*, Warszawa 1988, s. 312; *Polski Słownik Biograficzny*, t. IV, Kraków 1938, s. 416; *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXXIX, Kraków 1999, s. 496.

1. Jan III Sobieski był potomkiem po kądzieli Marka Sobieskiego, wojewody lubelskiego.	
2. Syn Jana III Sobieskiego, Konstanty Władysław, mógł być świadkiem obu elekcji Stanisława Leszczyńskiego.	
3. Ujęci w tablicy genealogicznej przodkowie króla po kądzieli mieli prawo do zasiadania w senacie.	
4. Wśród przodków Jana III Sobieskiego jest zwycięzca spod Kłuszyna i zdobywca Moskwy.	

Zadanie 10. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Art. V. Handel towarami angielskimi jest zakazany i wszelki towar należący do Anglii albo pochodzący z jej fabryk i jej kolonii uznaje się za podlegający zajęciu. [...]

Art. VII. Żaden okręt przybywający wprost z Anglii lub kolonii angielskich [...] nie będzie przyjęty w żadnym porcie. [...]

Art. X. Niniejszy dekret będzie przez naszego ministra spraw zagranicznych podany do wiadomości króla hiszpańskiego, neapolitańskiego, holenderskiego i etruryjskiego oraz innych naszych sprzymierzeńców.

[w:] *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1988, s. 34-35.

A. Podaj nazwę dekretu.

.....

B. Wyjaśnij przyczynę powstania tego dokumentu.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 11. (1 pkt)

Na podstawie dziewiętnastowiecznego wiersza Włodzimierza Zagórskiego nazwij działanie, do którego autor wzywa Polaków.

Minął złoty czas krzykactwa
[...] Czas eposu tromtadratów*!
[...] Naród z ciężkich snów ocknięty
Skupił ducha w pracy cichej;
Ufni w przyszłość, krocymy trzeźwi
Drogą naszych prac mozolną,
W jedną tylko wierząc prawdę,
Że nam robić głupstw nie wolno!

[w:] H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łepkowski, T. Nałęcz, *Polska losy państwa i narodu*, Warszawa 1992, s. 369.

*Tromtadrat – ktoś, kto krzykliwie, demonstracyjnie głosi swoje poglądy lub hasła pozbawione treści.

.....

Zadanie 12. (1 pkt)

Interpretując elementy graficzne karykatury, wyjaśnij jej treść propagandową.

Karykatura z 1906 roku

[w:] G. Szelałowska, *Historia. Dzieje nowożytne i najnowsze*, Warszawa 1998, s. 57.

Tłumaczenie napisu na karykaturze: *rewolucja, reformy*.

.....

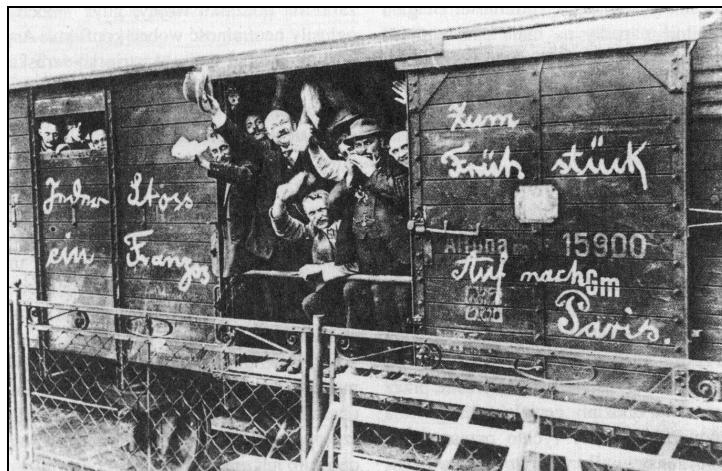
.....

.....

.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Na podstawie fotografii podkreśl poprawne zakończenie zdania.

[w:] G. Szelałowska, *Historia. Dzieje nowożytne i najnowsze 1870-1939*, Warszawa 1998, s.153.

Tłumaczenie napisów na wagonie: *Na śniadanie do Paryża, Każdy cios bagnetem to jeden Francuz.*

Fotografia została wykonana w roku

1. 1870
2. 1905
3. 1914
4. 1918

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[...] Trzeci dzień walk.

Zdobycie Belwederu, rezygnacja prezydenta RP i rządu.

„[...] Przed chwilą oddziały wojska słuchającego rozkazów Pana Marszałka weszły pod dowództwem majora do budynku sejmowego, na terytorium którego nietykalności jestem obowiązany bronić. Nie mogąc przeciwstawić się fizycznie sile zbrojnej, muszę się ograniczyć do wyrażenia jak najostrzejszego protestu. Nie wątpię, iż Pan Marszałek wyda rozkaz respektowania gmachu sejmowego [...]”

[w:] G. Szelańska, *Historia. Dzieje nowożytne i najnowsze 1870-1939*, Warszawa 1998, s. 311.

A. Podaj datę wydarzeń, których dotyczy powyższy fragment wspomnień.

.....

B. Podaj imię i nazwisko osoby, której wspomnienia zacytowano w tekście.

.....

Zadanie 15. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wyjaśnij, co było przyczyną działań rządu polskiego, uznanych przez ZSRR za „nienormalne”.

[...] Rząd radziecki uważa postępowanie rządu polskiego w stosunku do ZSRR w ostatnim okresie za całkowicie nienormalne, naruszające wszelkie przepisy i normy obowiązujące we wzajemnych stosunkach dwu państw sojusznicznych.

Wroga Związkowi Radzieckiemu oszczercza kampania, wszczęta przez niemieckich faszystów z powodu zabójstw, których oni sami dopuścili się [...], natychmiast została podchwycona przez rząd polski [...]. Do prowadzenia „śledztwa” rząd polski i rząd hitlerowski wciągnęły Międzynarodowy Czerwony Krzyż, który [...] zmuszony jest brać udział w tej komedii śledczej [...].

Na tej podstawie rząd radziecki powziął decyzję przerwania stosunków z rządem polskim.

[w:] *Wiek XX w źródłach*, M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998, s. 262-263.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (1 pkt)

Podaj rok, w którym zorganizowana została demonstracja przedstawiona na fotografii.
Odpowiedź uzasadnij, podając jeden argument.

[w:] R. Śniegocki, *Historia. Burzliwy wiek XX*, Warszawa 2008, s. 281.

Rok: .....

Uzasadnienie:.....

.....
.....
.....
.....

**TEMAT: NIEPOKOJE SPOŁECZNE OD STAROŻYTNOŚCI
DO XX WIEKU.**

CZĘŚĆ II – Analiza źródeł wiedzy historycznej (10 punktów)

Źródło A

Fragment *Historii rzymskiej* Appiana z Aleksandrii

[w:] J. Tazbirowa, E. Wipszycka, *Historia. Starożytność*, Warszawa 1989, s. 138.

Plebejusze przez z górą dwa wieki toczyli walkę z patrycjuszami. Wydierali im urząd po urzędzie, przywilej po przywileju, aż różnica między nimi straciła na znaczeniu. Mieli w rękę bardzo groźną broń [...] – odmowę udziału w kampanii wojennej. Przy pomocy tego argumentu plebejusze uzyskali jedno z pierwszych i najważniejszych ustępstw, to jest uprawnienia dla urzędników, zwanych trybunami plebejskimi [...].

Źródło B

Fragment pracy Józefa Wolskiego o wojnach ze sprzymierzeńcami

[w:] Józef Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 2000, s. 354-355.

Łudzeni od dziesiątków lat nadzieją otrzymania obywatelstwa rzymskiego, nie zrealizowanego od czasu projektów braci Grakchów, widzieli Italikowie jedyną tylko dla siebie drogę ratunku, tj. zerwanie z Rzymem i utworzenie samodzielnego państwa w Italii. Egoistyczna bowiem postawa kierowniczych kół rzymskich, popartych w tej kwestii przez ogół obywateli rzymskich, nie pozwalała im żywić nadziei na pokojowe załatwienie ich żądań. [...] Ruch powstańczy zatoczył szerokie kręgi i objął znaczne obszary Italii.

Na podstawie źródła A i B wykonaj polecenie.

Zadanie 17. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy oba teksty dotyczą tych samych problemów społeczeństwa rzymskiego. Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....
.....

Źródło C

Fragment kroniki Anonima zwanego Gallem

[w:] Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, Wrocław 1989, s. 43-44.

Tymczasem królowie i książęta sąsiedni, każdy od swojej strony, gnębili Polskę [...]. I choć tak wielkie krzywdy i klęski Polska znosiła od obcych, to jeszcze nierozsądniej i sromotniej dręczoną była przez własnych mieszkańców. Albowiem niewolnicy powstałi na panów, wyzwoleńcy przeciw szlachetnie urodzonym, sami się do rządów wynosząc [...]. Nadto jeszcze, porzucając wiarę katolicką – czego nie możemy wypowiedzieć bez płaczu i lamentu – podnieśli bunt przeciw biskupom i kapłanom Bożym [...].

W końcu zaś zarówno od obcych, jak i od własnych mieszkańców Polska doznała takiego spustoszenia, że w zupełności niemal obraną została z bogactw i ludzi. Wtedy to Czesi zniszczyli Gniezno i Poznań i zabrali ciało św. Wojciecha. Ci zaś, co uszli z rąk wrogów lub którzy uciekali przed buntem swoich poddanych, uchodzili za rzekę Wisłę na Mazowsze.

Na podstawie źródła C wykonaj polecenia.

Zadanie 18. (1 pkt)

Podaj nazwę stosowaną w historiografii dla wydarzenia, o którym wspomina autor w podkreślonym fragmencie.

.....

Zadanie 19. (1 pkt)

Wyjaśnij przyczyny niepokojów społecznych w latach trzydziestych XI wieku.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 20. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego Mazowsze stało się miejscem ucieczki możnych w drugiej połowie lat trzydziestych XI wieku.

.....
.....
.....
.....
.....

Źródło D

Fragment relacji kronikarza Froissarta o powstaniu chłopskim we Francji

[w:] *Wiek V-XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s. 300-301.

W tym czasie, gdy król Francji był więziony w Anglii, [...] w królestwie Francji, [...] wielkie szaleństwo ogarnęło chłopów ze wsi; ponieważ wielu chłopów, piechurów i ludzi z osad miejskich, bez dowódcy czy przewodnika, zebrało się w Beauvaisis. [...] I mówili między sobą, że szlachta gubi i bezcześci całe królestwo Francji; że fałszywie i zdradliwie pozwoliła księciu Walii ująć i wystać do Anglii ich króla. [...], że szlachta nic innego nie czyni, jak tylko niszczy i obdziera wszystkich niski lud [...].

Owi podli ludzie spalili w okręgu Beauvaisis, wokół Corbie, Amiens i Montdidier ponad sześćdziesiąt dużych dworów i znacznych zamków. I gdyby Bóg nie postawił temu kresu swoją świętą łaską, tak by się ta plaga rozmnożyła, że zniszczyłaby szlachtę, Kościół święty, a potem i wszystkich bogatych ludzi w całym kraju. [...]

Zebrałi się wszyscy panowie z kraju wraz z wezwanymi cudzoziemcami i poczęli mordować bez wahania owych podłych chłopów [...].

A gdy pytano ich [chłopów], dlaczego oni to czynili, odpowiadali, że nie wiedzą, poza tym, iż chcieli uczynić innym to, czego sami doznawali.

Źródło E

Fragment relacji Henryka Knightona o powstaniu chłopskim w Anglii w XIV wieku

[w:] *Wiek V-XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s. 302.

Następnie zatem w miesiącu maju wymienionego wyżej roku, [...] zaczął się gromadzić ten niegodziwy lud z Kent, z Sussex i z wielu innych pobliskich okolic. [...] Zebrali się zatem pod Blackheath, gdzie [...] bezlitośnie obmyślili pospolite zbrodnie, i nakazali nie odstępować od swego niegodziwego planu, dopóki nie wyginą ze szczeniem wszyscy pierwsi mężowie królestwa i książęta. Najpierw więc skierowali swój nikczemny szyk na pewną wieś arcybiskupa Canterbury, [...] w której znajdowało się więzienie arcybiskupie, a we wspomnianym więzieniu przebywał pewien kapłan Jan Balle, którego świeccy uważali za najślawniejszego kaznodzieję, a który poprzednio przez długi czas głosił słowo boże w głupi sposób, [...] domagając się zmiany prawa kościelnego i obecnego stanu, a także wprowadzając wiele błędów do Kościoła Chrystusowego [...].

Król - chcąc uwolnić arcybiskupa i swoich towarzyszy z wilczej paszczyki – wyprawił posła do ludu nakazując mu zebrać się poza miastem [...] ażeby [tam] pertraktował z królem i omówił swoje żądania. [...] Gdy [król do nich] przybył, żalili się na ucisk i rozliczne ciężary, których nie mogą i nie chcą więcej znosić.

Na podstawie źródła D i E wykonaj polecenia.

Zadanie 21. (1 pkt)

Określ, czy kronikarze rozumieli roszczenia powstańców. Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 22. (1 pkt)

Wyjaśnij, jaki wpływ miała wojna stuletnia na wybuch powstań chłopskich w Anglii i we Francji.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Źródło F**Fragment pracy Johna Reeda *Dziesięć dni, które wstrząsnęły światem***

[w:] J. Reed, *Dziesięć dni, które wstrząsnęły światem*, Warszawa 1970, s. 10, 26.

Dla zrozumienia procesu dochodzenia do władzy bolszewików należy wziąć pod uwagę, że rosyjskie życie ekonomiczne i armia rosyjska uległy rozprężeniu nie 7 listopada 1917 roku, lecz wiele miesięcy przedtem; był to logiczny rezultat procesu, który rozpoczął się już w roku 1915. Sprzedajni reakcyjniści rządzący dworem carskim – z całą świadomością postanowili doprowadzić Rosję do zguby po to, aby zawrzeć odrębny pokój z Niemcami. Teraz wiemy już, że zarówno brak broni na froncie, co spowodowało wielki odwrót armii w lecie roku 1915, jak również brak żywności w wojsku i w wielkich miastach oraz załamanie się przemysłu i komunikacji w 1916 roku – wszystko to były poszczególne akty gigantycznej kampanii sabotażowej, w porę przerwanej przez rewolucję marcową. [...]

Przez tę atmosferę przekupstwa i potwornego kłamstwa przedzierała się dzień w dzień jedna czysta nuta – potężniejący głos bolszewików: „Cała władza w ręce rad! Cała władza dla prawdziwych przedstawicieli milionowych rzesz robotników, żołnierzy i chłopów! Chleba! Ziemi! Końca bezmyślnej wojny! Końca tajnej dyplomacji, spekulacji, zdrady!... Rewolucja jest w niebezpieczeństwie, a z nią i sprawa wszystkich ludów na świecie!...”

Źródło G**Fragment wspomnień Mikołaja II z 1917 roku**

[w:] *Pamiętnik Mikołaja II*, t. II, Bydgoszcz, s. 200.

5 lipca, środa. W Piotrogradzie były w ostatnich dniach rozruchy ze strzelaniną. Z Kronsztadu przybyło tu wczoraj sporo żołnierzy i marynarzy, żeby wystąpić przeciwko Rządowi Tymczasowemu. Chaos zupełny. A gdzież ci ludzie, którzyby mogli ująć ten ruch w ręce i przerwać waśnie i przelew krwi? Źródło wszystkiego złego tkwi w Piotrogradzie, a nie w samej Rosji.

Na podstawie źródła F wykonaj polecenie.

Zadanie 23. (1 pkt)

Udowodnij niespójność stanowiska autora w kwestii zakończenia wojny.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródła F i G wykonaj polecenie.

Zadanie 24. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy autorzy źródeł F i G prezentują to samo stanowisko w kwestii przyczyn niepokojów w Rosji. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło H

Karykatura polityczna dotycząca konfliktów narodowościowych i społecznych

[w:] *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998, s. 355.

BRUDNOPIS